Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
LAILA MEDINA
30 päivänä maaliskuuta 2023 [1]

Asia C-758/21 P

Ryanair DAC ja
Airport Marketing Services Ltd
vastaan

Euroopan komissio

Muutoksenhaku – Valtiontuet – Tuki, jonka Itävalta on toteuttanut Klagenfurtin lentoaseman, Ryanairin ja muiden lentoasemaa käyttävien lentoyhtiöiden hyväksi – Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 85 artiklan 3 kohta – Asetuksen (EU) 2015/1589 17 artikla – Takaisin perittävän tuen laskennan kannalta merkitykselliset tiedot

1. Ryanair DAC ja Airport Marketing Services Ltd (jäljempänä AMS tai yhdessä valittajat) vaativat valituksellaan unionin yleisen tuomioistuimen 29.9.2021 antaman tuomion Ryanair ym. v. komissio (T-448/18, ei julkaistu, EU:T:2021:626; jäljempänä valituksenalainen tuomio) kumoamista. Kyseisessä tuomiossa hylättiin niiden kanne, jossa vaadittiin kumoamaan osittain komission päätös (EU) 2018/628 [2] siltä osin kuin se koski kyseisiä valittajia.

I Asian tausta

2. Oikeusriidan vaiheet on kuvattu valituksenalaisen tuomion 1–39 kohdassa. Tämän valituksen tarkoituksiin ne voidaan tiivistää seuraavasti.

3. Ryanair on lentoyhtiö, ja AMS on sen tytäryhtiö, joka tarjoaa markkinointistrategiaratkaisuja, ja suurin osa sen toiminnasta on mainostilan myyntiä Ryanairin verkkosivustolla. Klagenfurtin lentoasema (Itävalta; jäljempänä lentoasema) sijaitsee Kärntenin osavaltion pääkaupungin Klagenfurtin kaupungin laitamilla. Lentoaseman omistaja ja pitäjä on Kärntner Flughafen Betriebsgesellschaft mbH (jäljempänä KFBG). KFBG:n osuuksien lopulliset omistajat ovat aina olleet viranomaisia tai yhteisöjä. KFBG:n kokonaan omistama tytäryhtiö Destinations Management GmbH (jäljempänä DMG) tarjoaa lentoasemalle erilaisia palveluja. On erityisesti todettava, että DMG toimi konsulttina houkutellakseen lentoyhtiöitä lentoasemalle ja teki useita sopimuksia, joiden perusteella lentoyhtiöt saivat huomattavia rahasummia markkinointipalveluista.

[1] Alkuperäinen kieli: englanti.

[2] Valtiontuesta SA.24221 (2011/C) (ex 2011/NN), jonka Itävalta on toteuttanut Klagenfurtin lentoaseman, Ryanairin ja muiden lentoasemaa käyttävien lentoyhtiöiden hyväksi, 11.11.2016 annettu päätös (EUVL 2018, L 107, s. 1; jäljempänä riidanalainen päätös).

4. Neljä sopimusta tehtiin 22.1.2002. Ensinnäkin KFBG ja Ryanair tekivät sopimuksen lentoasemapalveluista (jäljempänä vuoden 2002 lentoasemapalvelusopimus). Kyseinen sopimus tuli voimaan 27.6.2002 viideksi vuodeksi, ja siinä määrättiin voimassaolon automaattisesta jatkamisesta viidellä vuodella edellyttäen, että Ryanair noudattaa täysimääräisesti sopimuksen mukaisia sitoumuksiaan. Kyseisen sopimuksen mukaan Ryanair sitoutui tarjoamaan vähintään päivittäin kuljetuspalvelua lentoaseman ja Lontoon Stanstedin lentoaseman välillä 27.6.2002–26.6.2007 kiinteästä maksusta rotaatiota kohden. Lisäksi Ryanairin oli määrä periä lentoaseman matkustajapalvelumaksuina kiinteä määrä kutakin lähtevää matkustajaa kohden sekä turvapalvelumaksuina kiinteä määrä kutakin lähtevää matkustajaa kohden ja maksaa nämä maksut lentoasemalle. Vuoden 2002 lentoasemapalvelusopimuksessa yksilöitiin erilaiset palvelut, joita lentoaseman oli määrä tarjota Ryanairille, ja siinä määrättiin eräistä muista lentoasemalle suoritettavista maksuista.

5. Toiseksi DMG ja Leading Verge.com Limited (jäljempänä LV), josta tuli Ryanairin sittemmin lopetettu tytäryhtiö FR Financing (Malta) Ltd (jäljempänä FR Financing), tekivät markkinointipalvelusopimuksen (jäljempänä DMG:n ja LV:n välinen vuoden 2002 markkinointisopimus). Sopimus tuli voimaan samana päivänä, ja sen oli määrä päättyä 26.6.2007. Sen voimassaoloa oli tarkoitus jatkaa automaattisesti viidellä vuodella edellyttäen, että LV noudattaa täysimääräisesti sopimuksen mukaisia sitoumuksiaan. Kyseisen sopimuksen mukaan DMG antoi LV:n tehtäväksi laatia myynninedistämissuunnitelman, järjestää DMG:n kotisivulle johtavat linkit ja ryhtyä muihin myynninedistämistoimiin kiinteää vuosimaksua vastaan.

6. Kolmanneksi DMG ja AMS tekivät toisen markkinointisopimuksen (jäljempänä DMG:n ja AMS:n välinen vuoden 2002 markkinointisopimus). Kyseisessä sopimuksessa, joka tuli voimaan samana päivänä viideksi vuodeksi, määrättiin mahdollisuudesta jatkaa sopimusta viidellä vuodella. Kyseisen sopimuksen mukaan DMG valtuutti AMS:n luomaan viimeistään 1.5.2002 mennessä vuosimaksuja vastaan verkkosivustolla www.ryanair.com kaksi linkkiä, jotka johtavat DMG:n valitsemille Kärntenin osavaltion nähtävyyksiä esitteleville verkkosivustoille, ja ylläpitämään näitä linkkejä. Sopimuksessa määrättiin myös, että AMS voisi mahdollisesti tarjota lisäpalveluja.

7. Neljänneksi DMG:n ja LV:n väliseen vuoden 2002 markkinointisopimukseen tehtiin lisäsopimus (jäljempänä vuoden 2002 lisäsopimus), joka tuli voimaan samana päivänä. Sovittiin, että DMG:n ja LV:n välisen vuoden 2002 markkinointisopimuksen osalta DMG:n ja LV:n välisen sopimuksen voimassaoloaikana DMG:n oli maksettava LV:lle lisämaksu ylimääräisistä ja tehostetuista markkinointitoimenpiteistä.

8. Vuoden 2002 lentoasemapalvelusopimus, DMG:n ja LV:n välinen vuoden 2002 markkinointisopimus, sellaisena kuin se on muutettuna, sekä DMG:n ja AMS:n välinen vuoden 2002 markkinointisopimus (jäljempänä yhdessä vuoden 2002 sopimukset), päättyivät 29.10.2005, kun Ryanair lopetti matkustajalentoliikennepalvelunsa lentoaseman ja Lontoon Stanstedin lentoaseman välillä.

9. KFBG ja Ryanair tekivät 23.8.2006 uuden lentoasemapalvelusopimuksen (jäljempänä vuoden 2006 lentoasemapalvelusopimus). Kyseinen sopimus koski kolme kertaa viikossa Lontoon Stanstedin lentoasemalle suuntautuvaa palvelua, jota oli määrä harjoittaa 19.12.2006–21.4.2007. Ryanairin oli maksettava Klagenfurtin lentoaseman viralliset maksut. Kannustinohjelman ansiosta Ryanair sai kustakin uuden reitin lähtevästä matkustajasta 7,62 euron suuruisen kannustinedun.

10. DMG ja AMS tekivät 21.12.2006 uuden markkinointisopimuksen (jäljempänä vuoden 2006 markkinointisopimus), joka tuli voimaan 28.2.2007. Vuoden 2006 markkinointisopimus liittyi Ryanairin sitoumukseen liikennöidä edellä olevassa kohdassa mainitussa sopimuksessa tarkoitettuja lentoja. AMS:n oli määrä tarjota vuosittain markkinointipalvelupaketti, jolla pyrittiin erityisesti edistämään Klagenfurtia tai Kärnteniä matkakohteena.

11. Vuoden 2006 lentoasemapalvelusopimusta ja vuoden 2006 markkinointisopimusta (jäljempänä yhdessä vuoden 2006 sopimukset) sovellettiin 21.4.2007 saakka.

12. Sen jälkeen, kun eräs Ryanairin kilpailija eurooppalaisen matkustajalentoliikenteen alalla oli tehnyt kantelun, jossa esitettyjen väitteiden mukaan muun muassa Kärntenin osavaltio, Klagenfurtin kaupunki, Kärnten Werbung Marketing & Innovations management GmbH ja Klagenfurtin lentoasema olivat myöntäneet KFBG:n kautta Ryanairille sääntöjenvastaista valtiontukea, komissio toimitti 11.10.2007 Itävallan tasavallalle kantelun ja pyysi lisätietoja. Komissio pyysi Itävallalta lisätietoja 15.11.2010 ja 24.3.2011 päivätyillä kirjeillä. Komissio pyysi 8.4.2011 Ryanairilta lisätietoja. Ne toimitettiin Itävallalle, joka esitti sen jälkeen huomautuksensa.

13. Komissio ilmoitti 22.2.2012 Itävallalle päätöksestään aloittaa SEUT 108 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu tutkintamenettely erityisesti Ryanairin kanssa vuosina 2002 ja 2006 tehtyjen sopimusten osalta.[3]

14. Ryanairin oikeudellinen neuvonantaja esitti 29.5.2012 ja 20.7.2012 päivätyillä kirjeillä erityisesti vaatimuksen pääsystä hallinnolliseen asiakirja-aineistoon, minkä komissio hylkäsi.

15. Komissio pyysi Itävallalta lisätietoja lentoaseman ja Ryanairin 22.1.2002 tekemästä markkinointisopimuksesta 24.2.2014 päivätyllä kirjeellä, johon Itävalta vastasi 11.6.2014.

16. Komissio päätti 18.12.2013 laajentaa tutkintamenettelyä.

17. Riidanalaisessa päätöksessä komissio katsoi erityisesti, että Itävallan tasavalta myönsi Ryanairille vuosien 2002 ja 2006 sopimuksilla sääntöjenvastaista ja sisämarkkinoille soveltumatonta tukea. Se määritteli takaisin perittävän tuen määrät riidanalaisten sopimusten tekohetkellä ennakoidun vuotuisen lisätuoton negatiivisen osan perusteella kyseisten sopimusten kunkin soveltamisvuoden osalta. Komissio totesi, että valittajat olivat yhteisvastuussa riidanalaisilla sopimuksilla saatujen tukien täysimääräisestä takaisinmaksusta, ja näiden tukien nimellismäärä oli alustavasti 1 827 267 euroa ja 141 326 euroa, ja määräsi kyseiset tuet perittäviksi takaisin.

II Menettely unionin yleisessä tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

18. Ryanair, AMS ja FR Financing vetosivat ensimmäisessä oikeusasteessa kuuteen kanneperusteeseen kanteensa tueksi ja esittivät 24.8.2018 selvittämistoimia koskevan hakemuksen, jossa ne pyysivät komissiota esittämään tiettyjä asiakirjoja. Kyseiset osapuolet toimittivat 25.9.2020 kaksi asiakirjaa lisätodisteina (eli menettelyn kirjallisen vaiheen päättämisen jälkeen). Kyseiset kaksi asiakirjaa olivat lentoaseman taulukko, joka sisälsi arviot lentoasemapalvelusopimusten ja markkinointisopimusten muista kuin ilmailutoiminnasta saatavista tuloista lähtevää matkustajaa kohden (liite E.1), ja Ryanairin talouskonsultti Oxeran 3.11.2014 päivätty raportti, jossa on kustannustietojen muokkaamaton versio (liite E.2).

[3] Julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä 3.8.2012 (EUVL 2012, C 233, s. 28).

19. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisessa tuomiossa, että kyseistä näyttöä ei voitu ottaa tutkittavaksi, koska kantajat eivät olleet ensimmäisessä oikeusasteessa perustelleet ylimääräisen näytön esittämistä myöhässä unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen (jäljempänä työjärjestys) 85 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Kyseinen tuomioistuin hylkäsi myös kaikki esitetyt kanneperusteet perusteettomina ja hylkäsi näin ollen kanteen kokonaisuudessaan.

III Arviointi

20. Valittajat esittävät neljä valitusperustetta.

A Ensimmäinen valitusperuste, joka koskee valittajien unionin yleisessä tuomioistuimessa esittämien lisätodisteiden tutkittavaksi ottamista

21. Valittajat väittävät lähinnä, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen, kun se on jättänyt tutkimatta ja siten kieltäytynyt ottamasta huomioon oikeudellisessa tarkastelussaan heidän ennen asian käsittelyn suullisen vaiheen päättämistä esittämiään avaintodisteita. He väittävät etenkin, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt virheen i) sivuuttaessaan työjärjestyksen 85 artiklan 1–3 kohdan sääntöjen taustalla olevat oikeudelliset periaatteet taikka jättäessään ne ottamatta asianmukaisesti huomioon ja että se on tehnyt virheen ii) sivuuttaessaan kyseisten säännösten soveltamista koskevan oikeuskäytännön.

22. Työjärjestyksen 85 artiklassa määrätään eri vaiheista, joissa todisteita voidaan esittää tai tarjota. Työjärjestyksen 85 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa: ”todisteet ja pyynnöt näytön esittämiseksi on esitettävä ensimmäisessä kirjelmien vaihdossa” (*yleissääntö*). Työjärjestyksen 85 artiklan 2 kohdassa määrätään seuraavaa: ”Varsinaiset asianosaiset voivat vielä kantajan vastauksessa ja vastaajan vastauksessa esittää lausumiensa tueksi uusia todisteita ja pyytää saada esittää näyttöä, jos niiden esittämiseen vasta silloin on pätevä syy” (*yleissäännön soveltamatta jättäminen*). Työjärjestyksen 85 artiklan 3 kohdassa määrätään seuraavaa: ”Varsinaiset asianosaiset voivat poikkeuksellisesti esittää todisteita tai pyytää saada esittää näyttöä ennen asian käsittelyn suullisen vaiheen päättämistä tai ennen unionin yleisen tuomioistuimen päätöstä ratkaista asia ilman käsittelyn suullista vaihetta, jos niiden esittämiseen vasta silloin on pätevä syy” (*poikkeus*).

23. Unionin tuomioistuin on jo todennut, että näissä säännöissä otetaan huomioon kontradiktorisen menettelyn ja menettelyllisen yhdenvertaisuuden periaatteet sekä oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin asianmukaisen oikeudenhoidon nimissä.[4] Unionin tuomioistuin on myös todennut, että ”[unionin] tuomioistuimilla on toimivalta tutkia näiden todisteiden tai näytön esittämistä koskevien pyyntöjen myöhäisyyden perustelemiseksi esitettyjen syiden paikkansapitävyys ja tilanteen mukaan viimeksi mainittujen sisältö sekä myös toimivalta hylätä todisteet ja näytön esittämistä koskevat pyynnöt, jos niiden myöhäistä esittämistä ei ole perusteltu oikeudellisesti riittävällä tavalla tai jos ne eivät ole perusteltuja”.[5]

24. Kyseinen kohta koski työjärjestyksen 85 artiklan 2 kohtaa ja unionin tuomioistuimen siinä mainitsemaa aikaisemman työjärjestyksen vastaavaan määräykseen liittyvää oikeuskäytäntöä.[6]

[4] Tuomio 14.4.2005, Gaki-Kakouri v. yhteisöjen tuomioistuin (C-243/04 P, ei julkaistu, EU:C:2005:238, 30 kohta (joka koskee unionin yleisen tuomioistuimen aikaisemman työjärjestyksen vastaavia säännöksiä).

[5] Tuomio 16.9.2020, BP v. FRA (C-669/19 P, ei julkaistu, EU:C:2020:713, 41 kohta). Unionin tuomioistuin viittaa siinä tuomioon 14.4.2005, Gaki-Kakouri v. yhteisöjen tuomioistuin (C-243/04 P, ei julkaistu, EU:C:2005:238, 32 ja 33 kohta).

[6] Toisin sanoen unionin yleisen tuomioistuimen aikaisemman työjärjestyksen 48 artiklan 1 kohta.

25. 14.4.2005 annetusta tuomiosta Gaki-Kakouri v. yhteisöjen tuomioistuin[7] sekä 16.9.2020 annetusta tuomiosta BP v. FRA[8] ilmenee, että edellä esitettyjä perusteluja voidaan soveltaa myös kyseisen työjärjestyksen 85 artiklan 3 kohtaan, kun sen vuoksi, että 85 artiklan 2 kohdassa määrätään yleissäännön jättämisestä soveltamatta ja 85 artiklan 3 kohdassa yleissäännöstä poikkeamisesta, viimeksi mainittu vaatimus on ankarampi ja sitä voidaan soveltaa vain poikkeuksellisissa olosuhteissa (ks. tämän ratkaisuehdotuksen 31 kohta).

26. Ensinnäkin valittajat väittävät pääasiallisesti, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen hylätessään nämä kaksi todistetta tutkimatta jätettävinä, vaikka unionin yleisen tuomioistuimen on aina hyväksyttävä tällaiset todisteet oikeudellista tarkastelua varten, ”jollei ole pakottavia syitä toimia toisin”.

27. Tämä väite on hylättävä perusteettomana. Siinä nimittäin käännetään päinvastaiseksi se logiikka, jota sovelletaan unionin yleisessä tuomioistuimessa tapahtuvaa asian selvittämistä koskeviin sääntöihin.

28. Tuomioon Gaki-Kakouri perustuvasta oikeuskäytännöstä ilmenee, että myöhässä esitettyjen todisteiden hyväksyminen on poikkeus. Lisäksi työjärjestyksen 85 artiklan 3 kohdan sanamuodosta itsestään seuraa, että asianosaisten, jotka pyrkivät esittämään tällaisia todisteita, on voitava riittävästi perustella viivästys todisteiden esittämisessä.

29. Toisin kuin valittajat väittävät, unionin yleisen tuomioistuimen ei näin ollen tarvitse aina hyväksyä myöhässä esitettyjä todisteita, ellei se totea, että kyseisten todisteiden hylkääminen on tarpeen ”pakottavista syistä” (toisin sanoen kontradiktorisen periaatteen tai unionin yleisen tuomioistuimen oikeudenmukaista menettelyä koskevan käsitteen vuoksi).

30. Kyseisen viivästyksen perusteleminen on pikemminkin asianosaisten itsensä velvollisuus.

31. Kuten unionin yleinen tuomioistuin perustellusti totesi tuomiossa TestBioTech ym. v. komissio,[9] ”todisteiden esittäminen ennen asian käsittelyn suullisen vaiheen päättämistä edellyttää, että [i)] todisteiden esittämisen viivästyminen on perusteltua ja [ii)] että todisteiden esittäminen myöhässä on perusteltua poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi. Tutkittavaksi ottamisen toisesta edellytyksestä [(ii)] – – on todettava, että tällaisen menettelyn poikkeuksellisuus edellyttää joka tapauksessa sitä, että kantajan oli mahdotonta toimittaa kyseisiä asiakirjoja unionin tuomioistuimelle ennen käsittelyä tai että kantajan ei voitu perustellusti vaatia esittävän kyseisiä asiakirjoja aikaisemmin. *Asianosaisen, joka haluaa esittää asiakirjat unionin tuomioistuimelle, on osoitettava, että tämä edellytys täyttyy uusien todisteiden esittämishetkellä*” (kursivointi tässä).

32. Katson, että unionin yleisen tuomioistuimen edellä mainittu lähestymistapa (kun se tietyissä tilanteissa edellyttää näyttöä todisteiden myöhäisen esittämisen perustelemiseksi) voi saada tukea asiassa BP v. FRA[10] annetusta unionin tuomioistuimen tuomiosta, jossa unionin tuomioistuin viittaa velvollisuuteen esittää tällaisia todisteita kyseisten perustelujen tueksi.

7 C-243/04 P, ei julkaistu, EU:C:2005:238, 32 ja 33 kohta.

8 C-669/19 P, ei julkaistu, EU:C:2020:713, 47 kohta.

9 Tuomio 15.12.2016 (T-177/13, ei julkaistu, EU:T:2016:736, 251 kohta).

10 Tuomio 16.9.2020 (C-669/19 P, ei julkaistu, EU:C:2020:713, 44 kohta).

33. Saman tuomion 47 kohdassa unionin tuomioistuin muistuttaa myös, että työjärjestyksen 85 artiklan 3 kohtaa on tulkittava melko suppeasti (”asianosaiset voivat vain *poikkeuksellisesti* esittää todisteita tai pyytää saada esittää näyttöä. Kyseisestä säännöksestä ilmenee, että todisteiden esittämiseen vasta silloin *on oltava pätevä syy*”) (kursivointi tässä).

34. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa valittajat väittivät lentoasemalta saatuja muita kuin ilmailusta saatuja tuloja koskevan taulukon osalta, että komissio viittasi kyseiseen taulukkoon vastauskirjelmässään. Prosessinjohtotoimia koskevaan vaatimukseensa viitaten valittajat selittävät, että tietojen hankkiminen lentoasemalta oli hankalaa ja se vei huomattavan paljon aikaa, koska tiedot olivat vanhoja, lentoaseman henkilökunta oli vaihtunut, ja covid-19-kriisi vaikutti sekä lentoaseman henkilökuntaan että valittajiin ja heidän neuvonantajiinsa. Valittajien mukaan he saivat tiedon vasta ”viime päivinä”.

35. Kuten edellä mainitusta oikeuskäytännöstä voidaan päätellä, mielestäni on selvää, että valittajien olisi pitänyt pystyä esittämään todisteita siitä, että he yrittivät saada lentoasemalta taulukon varhaisessa vaiheessa ja että he lähettivät lentoasemalle jatkuvasti muistutuksia tästä asiasta etenkin saatuaan uutta näyttöä koskevat komission huomautukset (14.10.2020), joissa komissio väitti muun muassa, että viivästys ei ollut oikeutettua, koska selitykset eivät olleet todennettavissa. Koska komission vastauskirjelmän (25.2.2019) ja istunnon (29.9.2020) välillä oli kulunut näin pitkä aika, kantajien olisi pitänyt työjärjestyksen 85 artiklan 3 kohdan mukaisesti esittää edellä mainitsemani kaltaisia todisteita osoittaakseen, että niillä voidaan tukea heidän oikeuttamisperusteluaan.

36. On huomattava, että valittajat eivät esittäneet tällaisia todisteita myöskään muutoksenhakuvaiheessa.

37. Poikkeuksia on tulkittava suppeasti, joten unionin yleisen tuomioistuimen on nyt käsiteltävän kaltaisissa tapauksissa, joissa se epäilee asianosaisen todisteiden myöhäisen esittämisen osalta esittämää oikeuttamisperustelua, voitava suorittaa vähintään summittainen tarkastus, ja se voi näin ollen velvoittaa kyseisen asianosaisen tukemaan väitettään todistein.

38. Unionin tuomioistuin on nimittäin jo todennut samankaltaisessa tilanteessa, jossa asianosainen väitti, että viivästys ensimmäisessä oikeusasteessa esitettyjen todisteiden toimittamisessa johtui asianosaisen huonosta terveydestä, että unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi tämän väitteen perustellusti, koska kyseinen asianosainen ei kyennyt toimittamaan siitä mitään lääkärintodistusta.[11]

39. Seuraavaksi valittajat vetosivat istunnossa unionin yleisen tuomioistuimen 15.6.2022 antamaan tuomioon Qualcomm v. komissio (Qualcomm – Yksinoikeusmaksut) (T-235/18, EU:T:2022:358), jossa kyseinen tuomioistuin hyväksyi Qualcommin myöhässä esittämän näytön tutkittavaksi otettavaksi.

40. Riittää, kun todetaan, että käsiteltävä asia ei ole aineellisesti objektiivisesti rinnastettavissa kyseiseen asiaan ainakaan neljältä osin: i) myöhäistä esittämistä koskeva oikeuttamisperuste on erilainen, ii) kyseiset asiakirjat ovat luonteeltaan erilaisia, iii) menettelyt ovat erilaiset, ja iv) kantajan asema on erilainen. Qualcomm nojautui i kohdan osalta työjärjestyksen 85 artiklan 3 kohtaan ja väitti myös, että kyseisessä tapauksessa 85 artiklan 3 kohtaa olisi tarkasteltava ”yhdessä saman työjärjestyksen 92 artiklan 7 kohdan kanssa” (vastanäytön

[11] Tuomio 11.9.2019, HX v. neuvosto (C-540/18 P, ei julkaistu, EU:C:2019:707, 65–136 kohta).

esittäminen ja aiemmin esitetyn näytön täydentäminen on sallittua). Vaikka pidän unionin yleisen tuomioistuimen asiassa Qualcomm omaksumaa lähestymistapaa vakuuttavana, riittää, kun totean, että käsiteltävässä asiassa valittajat eivät ole esittäneet tällaista väitettä (ensimmäisessä oikeusasteessa tai muutoksenhakuvaiheessa), eivätkä ne ole esittäneet tällaisia väitteitä nimenomaisesti tai implisiittisesti huolimatta siitä, että komissio itse on nimenomaisesti käsitellyt 92 artiklan 7 kohtaa ja väittänyt, että kyseistä säännöstä ei voida soveltaa. Kyseisestä tuomiosta ilmenee ii kohdan osalta, että Qualcommilla oli objektiivisia syitä, joiden vuoksi se ei voinut hankkia kyseisiä asiakirjoja, ja unionin yleinen tuomioistuin selittää kyseisessä tuomiossa (134–153 kohta) yksityiskohtaisesti, että kirjallisen menettelyn päättymisen jälkeen toimitettujen lisätodisteiden esittäminen oli kokonaisuudessaan ”oikeutettavissa poikkeuksellisilla olosuhteilla” ja näin ollen hyväksyttävää. Asia Qualcomm koskee iii kohdan osalta kilpailuoikeutta, kun taas käsiteltävä asia koskee valtiontukea (ks. tämän ratkaisuehdotuksen 94 kohta). Tuensaaja ei ole iv kohdan osalta vastaajana valtiontukiasiassa unionin yleisessä tuomioistuimessa.

41. Lopuksi valittajat aikovat vedota myös muun muassa tuomioon Crocs v. EUIPO – Gifi Diffusion (Jalkineet)[12] ja tuomioon Schmid v. EUIPO – Landeskammer für Land- und Forstwirtschaft in Steiermark (Steirisches Kürbiskernöl).[13] He väittävät, että unionin yleinen tuomioistuin sovelsi kyseistä oikeuskäytäntöä virheellisesti, ja väittävät, että kyseisestä oikeuskäytännöstä seuraa, että todisteiden esittäminen myöhässä voi olla oikeutettua, jos asianosainen ei voinut saada näitä todisteita aikaisemmin, ja että arvioitaessa sitä, onko myöhäinen toimittaminen oikeutettua, on tarkistettava, sisältyivätkö kyseiset todisteet jo hallinnolliseen asiakirja-aineistoon, johon riidanalainen päätös perustui. Jos näin on, ei olisi oikeutettua hylätä näitä todisteita, koska vastaaja oli jo ottanut ne huomioon ennen päätöksen tekemistä.

42. On syytä huomata, että kyseisellä oikeuskäytännöllä ei ole sellaista soveltamisalaa kuin valittajat katsovat sillä olevan. Unionin tuomioistuin ei nimittäin ole antanut ratkaisua tarkalleen edellä esitetyllä tavalla käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa. On tärkeää huomauttaa, että kyseinen oikeuskäytäntö on peräisin EU:n tavaramerkkioikeudenkäynneistä ja että se selittyy tietyillä kyseiseen unionin oikeuden alaan kuuluvien oikeidenkäyntien erityispiirteillä.

43. Tämä päätelmä perustuu unionin tuomioistuimen 13.9.2011 antamaan määräykseen Wilfer v. SMHV.[14]

44. Kyseisessä asiassa unionin tuomioistuin totesi, että unionin yleinen tuomioistuin huomautti perustellusti, että neuvoston asetuksen (EY) N:o 40/94[15] 63 artiklan mukaan se ei voi tutkia tosiseikkoja uudelleen sille ensimmäistä kertaa esitettyjen asiakirjojen valossa. Unionin yleisessä tuomioistuimessa nostetun kanteen tarkoituksena on EUIPO:n valituslautakuntien päätösten laillisuuden valvonta kyseisessä säännöksessä tarkoitetulla tavalla, ja tätä laillisuutta on arvioitava niiden tietojen perusteella, jotka niillä oli käytettävissään kyseisten päätösten tekoajankohtana (määräys Wilfer v. SMHV, 40 ja 41 kohta).

45. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että oli selvää, että asiantuntijalausunto ja EU-tavaramerkkien ja kansallisten tavaramerkkien kuvaukset, jotka kantaja mainitsi todisteina, esitettiin ensimmäisen kerran unionin yleisessä tuomioistuimessa, eikä niitä ollut toimitettu

[12] Tuomio 14.3.2018 (T-651/16, ei julkaistu, EU:T:2018:137).

[13] Tuomio 7.6.2018 (T-72/17, EU:T:2018:335).

[14] C-546/10 P, ei julkaistu, EU:C:2011:574, 40–43 kohta (jäljempänä määräys Wilfer v. SMHV).

[15] Yhteisön tavaramerkistä 20.12.1993 annettu neuvoston asetus (EYVL 1994, L 11, s. 1).

EUIPO:n valituslautakunnalle. Unionin yleinen tuomioistuin jätti ne näin ollen perustellusti tutkimatta. Tällä hylkäämisellä ei siis loukattu kantajan oikeutta tulla kuulluksi (määräys Wilfer v. SMHV, 42 kohta).

46. Lopuksi unionin tuomioistuin totesi, ettei unionin yleiselle tuomioistuimelle jätetystä kannekirjelmästä eikä valituksenalaisesta tuomiosta ilmene, että valittaja olisi väittänyt kyseisessä tuomioistuimessa, että valituslautakunta olisi loukannut periaatetta, jonka mukaan sen on tutkittava tosiseikat viran puolesta todetakseen, että kyseiset todisteet voidaan ottaa tutkittaviksi (määräys Wilfer v. SMHV, 43 kohta).

47. Näin ollen oikeuskäytäntöä, johon valittajat vetoavat tämän ratkaisuehdotuksen 41 kohdassa, ei voida soveltaa käsiteltävässä asiassa, ja niiden väitteet on hylättävä perusteettomina.

48. Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että ensimmäinen valitusperuste on hylättävä perusteettomana.

B Toinen valitusperuste, joka koskee asetuksen 2015/1589 17 artiklan virheellistä tulkintaa ja SEUT 296 artiklan virheellistä soveltamista

1. Toisen valitusperusteen ensimmäinen osa

49. Valittajat väittävät, että asetuksen (EU) 2015/1589[16] 17 artiklan 2 kohdan mukaan komission toimenpiteen eli tietopyynnön on koskettava tutkinnan tiettyä kohdetta. Unionin yleinen tuomioistuin sovelsi virheellisesti vakiintunutta oikeuskäytäntöä, jonka mukaan tietopyynnön on kohdistuttava tiettyyn toimenpiteeseen, jotta vanhentumisaika katkeaa kyseisen säännöksen nojalla. Valittajat väittävät unionin yleisen tuomioistuimen loukanneen myös luottamuksensuojan ja oikeusvarmuuden periaatteita.

50. Riidanalaisessa päätöksessä yksilöidään Ryanairille myönnetyn tuen osalta neljä sopimusta vuodesta 2002 lähtien. Lisäksi valituksenalaisesta tuomiosta ilmenee, että asianosaisten kesken on selvää, että kaikkien vuoden 2002 sopimusten osalta asetuksen 2015/1589 17 artiklassa säädetty vanhentumisaika alkoi kulua 9.8.2002. Tässä yhteydessä valittajat väittivät hallinnollisessa menettelyssä ja sittemmin unionin yleisessä tuomioistuimessa, että kymmenen vuoden määräaika oli päättynyt, kun komissio pyysi Itävallan viranomaisilta ja Ryanairilta tietoja vuoden 2002 sopimuksista (kyseiset pyynnöt esitettiin vasta vuonna 2015, kun taas vanhentumisaika päättyi 8.8.2012) (valituksenalaisen tuomion 66 kohta). Valittajien mukaan komissio sai tietää vuoden 2002 sopimusten olemassaolosta aikaisintaan 31.8.2012 Ryanairin sille lähettämän asiakirjan avulla, mikä käy ilmi komission päätöksestä laajentaa muodollista tutkintamenettelyä. He väittävät, että komissio ei ole ajanjaksolla 9.8.2002–8.8.2012 toteuttanut yhtään toimenpidettä, joilla vanhentumisaika olisi voitu katkaista. Ne väittävät, että komissio ei voinut ryhtyä ennen 31.8.2012 mihinkään toimenpiteisiin, joilla vuoden 2002 sopimusten vanhentumisaika olisi katkaistu. Tämä johtuu siitä, että tällainen katkaiseva vaikutus edellytti suhteellisen tarkkaa viittausta kyseessä olevaan tukeen kyseisessä artiklassa tarkoitettujen ”toimien” yhteydessä. Katsomalla, että ”kaikenkattavalla” ilmaisulla on tällainen katkaiseva vaikutus, unionin yleinen tuomioistuin tulkitsi virheellisesti asetuksen 2015/1589 17 artiklaa.

[16] [SEUT] 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 13.7.2015 annettu neuvoston asetus (EUVL 2015, L 248, s. 9).

51. Komissio ilmoitti 22.2.2012 tekemässään menettelyn aloittamispäätöksessään päättäneensä käytettävissään olevien tietojen perusteella tutkia kyseisten yhtiöiden osalta ”Ryanairin kanssa tehtyjä vuoden 2002 sopimuksia” ja ”Ryanairin kanssa tehtyjä vuoden 2006 sopimuksia”. Vuoden 2002 sopimusten osalta on ilmeistä, että KFBG:n ja Ryanairin välillä oli 22.1.2002 tehty yhteistyösopimus ja DMG:n ja LV:n välillä oli markkinointisopimus, joka sekin oli tehty 22.1.2002. Komission 23.7.2014 tekemästä päätöksestä, jolla se laajensi muodollista tutkintamenettelyä, ilmenee, että kyseinen laajennus koski myös DMG:n ja AMS:n välillä 22.1.2002 tehtyä markkinointisopimusta ja ”DMG:n ja LV:n väliseen markkinointisopimukseen liitettyä saatekirjettä”, joka oli myös päivätty samana päivänä.

52. Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin tarkasteli valituksenalaisessa tuomiossa (73–77 kohta) Itävallan viranomaisille ja Ryanairille ennen muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista lähetettyjä eri seikkoja ja tietopyyntöjä ja päätteli tästä, että kaikki sen analysoimat pyynnöt kattoivat myös DMG:n ja AMS:n välisen vuoden 2002 markkinointisopimuksen ja DMG:n ja LV:n välisen vuoden 2002 lisäsopimuksen, joten kyse oli toimenpiteistä, joilla voitiin katkaista asetuksessa 2015/1589 säädetty vanhentumisaika.

53. Seuraavaksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi kyseisen tuomion 77–79 kohdassa, että riidanalaisen päätöksen eri osatekijöiden perusteella voidaan todeta, että vuoden 2002 lentoasemapalvelusopimus ja ”vuonna 2002 tehdyt markkinointisopimukset” liittyivät erottamattomasti toisiinsa ja että unionin yleisen tuomioistuimen analysoima tietopyyntö oli näin ollen katkaissut vanhentumisajan.

54. Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi kyseisen tuomion 80–84 kohdassa lähinnä, että koska Itävallan viranomaiset ja Ryanair olivat adressaatteina tietoisia niiden kirjeiden sisällöstä, joissa heiltä pyydettiin lisätietoja, niiden päivämäärien ilmoittaminen, joina komissio oli toteuttanut toimenpiteet, jotka voivat katkaista vanhentumisajan, oli riittävä perusteluvelvollisuuden täyttämiseksi.

55. Huomautan, että oikeuskäytännössä on jo todettu, että 17 artiklassa säädetty vanhentumisaika voidaan katkaista toimenpiteellä, josta ei ole ilmoitettu tuensaajalle. [17]

56. Se on myös todennut, että kyseisen määräajan päättyminen ainoastaan asettaa aikarajan komission toimivallalle määrätä valtiontuet palautettavaksi, joten tämän määräajan päättyminen ei voi johtaa siihen, että sääntöjenvastaiset valtiontuet laillistetaan taannehtivasti pelkästään sen vuoksi, että niistä tulee voimassa olevia tukia. [18]

57. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että unionin tuomioistuin ei ole vielä antanut nimenomaista selvennystä siitä, kuinka tarkat tiedot 17 artiklassa tarkoitetussa komission toimenpiteessä (kuten tietopyynnössä) on oltava, jotta kyseinen määräaika katkeaa.

58. Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin on tähän mennessä ainoastaan todennut, että ”tietopyynnön yksinkertaisuudesta ei aiheudu se, ettei sillä olisi oikeusvaikutuksia toimenpiteenä, joka voi [katkaista nykyisessä asetuksen 2015/1589 17 artiklassa] säädetyn vanhentumisajan”. [19]

[17] Ks. Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 15 artiklan (josta on tullut asetuksen 2015/1589 17 artikla) osalta tuomio 6.10.2005, Scott v. komissio (C-276/03 P, EU:C:2005:590, 36 kohta).

[18] Ks. analogisesti tuomio 23.1.2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo (C-387/17, EU:C:2019:51, 61 ja 62 kohta).

[19] Tuomio 10.4.2003, Département du Loiret v. komissio (T-369/00, EU:T:2003:114, 82 kohta).

59. Tämä herättää kysymyksen siitä, onko unionin yleinen tuomioistuin valittajien väittämän mukaisesti omaksunut liian laajan tulkinnan sellaisen ”toimenpiteen” käsitteestä, joka voi muodostaa asetuksen 2015/1589 17 artiklassa säädetyn vanhentumisajan katkaisevan toimen.

60. Ensinnäkin asetuksen 2015/1589 17 artiklan 2 kohdan sanamuodon mukaan ”sääntöjenvastaista tukea koskevat – – toimet [katkaisevat] vanhentumisajan”.

61. Sanamuodosta käy selvästi ilmi, että toimen on koskettava ”sääntöjenvastaista tukea”.

62. Tämä merkitsee sitä, että unionin lainsäätäjän tarkoituksena ei ole ollut antaa komissiolle tässä suhteessa vapaita käsiä.

63. Toiseksi vanhentumisajan tarkoituksena on taata oikeusvarmuus (ks. asetuksen 2015/1589 johdanto-osan 26 perustelukappale) etenkin tapauksissa, joissa sääntöjenvastaisen tuen myöntäminen on jäänyt havaitsematta pitkäksi aikaa. Näin voi tapahtua esimerkiksi silloin, kun jäsenvaltio ei ole ymmärtänyt, että tietty toimenpide voidaan katsoa valtiontueksi.[20] Lisäksi oikeuskirjallisuudessa mainitaan vanhentumisajan lisätarkoituksena kilpailun suojeleminen.[21]

64. Yhtäältä toimen on oltava riittävän täsmällinen, jotta komissiolle ei anneta vapaita käsiä, jotta vältettäisiin standardoitujen tietopyyntöjen säännöllinen lähettäminen jäsenvaltioille ja edunsaajille, jolloin kymmenen vuoden vanhentumisaika voidaan vaivattomasti kiertää. Kuten valittajat perustellusti huomauttavat, tällainen tulkinta loukkaisi tuensaajan (ja jäsenvaltion) luottamuksensuojaa ja oikeusvarmuutta.[22] Mielestäni on otettava huomioon myös se, että kymmenen vuoden ajanjakso, jonka aikana voidaan odottaa mahdollisia tuen takaisinperintävaatimuksia, on jo merkittävä kaikille yrityksille (tai jäsenvaltioille). Tämä epävarmuus merkitsee myös taloudellista rasitetta mille tahansa yritykselle.

65. Toisaalta komissio tarvitsee riittävästi aikaa voidakseen suorittaa tutkimuksensa. Ei voida vaatia valtiontukea koskevan lainsäädännön nojalla tutkittavan toimenpiteen täydellistä määrittelyä. Tämä olisi komissiolle kohtuuttoman suuri este. Jäsenvaltion tai tuensaajan ja komission välinen tietovaje on aluksi ominaista kaikille tutkinnoille.

66. Kolmanneksi on todettava sellaisen tietopyynnön sisällöstä ja täsmällisyydestä, jolla vanhentumisaika voidaan katkaista, että asetuksesta 2015/1589 ilmenee selvästi, että mikäli komissiolla on tietoja oletetusta sääntöjenvastaisesta tuesta tai tuen väärinkäytöstä, sillä on oikeus pyytää tietoja etenkin asianomaiselta jäsenvaltiolta. Jäsenvaltio on velvollinen toimittamaan *kaikki tarvittavat tiedot, jotta komissio pystyy tekemään päätöksen alustavassa tutkinnassa tai muodollisessa tutkintamenettelyssä*.[23]

67. Asetuksen 2015/1589 johdanto-osan 9, 10, 24 ja 36 perustelukappaleesta sekä 2 artiklan 2 kohdasta, 5 artiklan 1 kohdasta, 7 artiklan 1 kohdasta, 12 artiklan 2 kohdasta, 21 artiklan 1 kohdasta ja 25 artiklan 1 kohdasta ilmenee, että tietopyyntö on väline, jonka avulla komissio voi hankkia *tarvittavat* tiedot.

[20] Ks. esim. Säcker, F. J. ja Montag, F. (toim.), *European State Aid Law*, Beck, 2016, s. 1613.

[21] Ibid. Ks. myös Lübbig, T. ja Martin-Ehlers, A., *Beihilfenrecht der EU: das Recht der Wettbewerbsaufsicht über staatliche Beihilfen in der Europäischen Union*, Beck, 2009, s. 228.

[22] Ks. tuomio 6.10.2005, Scott v. komissio (C-276/03 P, EU:C:2005:590, 30 kohta).

[23] Ks. 2 artiklan 2 kohta sekä 5 artiklan 1 ja 2 kohta, joita 12 artiklan 2 kohdan nojalla sovelletaan kyseisen säännöksen perusteella pyydettyihin tietoihin.

68. Koska unionin tuomioistuimet ovat jo antaneet ratkaisun tietyistä tietopyyntöjen olennaisista seikoista asetuksen (EY) N:o 1/2003 [24] nojalla ja erityisesti ”tarpeellisuudesta”, tätä oikeuskäytäntöä voidaan soveltaa soveltuvin osin tietopyyntöjen tulkintaan asetuksen 2015/1589 nojalla. Asetuksen N:o 1/2003 18 artiklassa, jonka otsikkona on ”Pyynnöt saada tietoja”, säädetään tarkalleen samasta komission käytettävissä olevasta tutkintavälineestä, jota se käyttää valtiontukia koskevissa tutkimuksissa.

69. Kun otetaan huomioon asetuksen N:o 1/2003 18 artiklan 1 kohdassa säädetty ”tarpeellisuutta” koskeva vaatimus, unionin tuomioistuimet ovat selventäneet, että komissio voi vaatia vain sellaisten tietojen ilmoittamista, joiden avulla se voi tarkistaa rikkomisolettamat, joiden nojalla tutkimus tehdään ja jotka ilmoitetaan tietopyynnössä. [25]

70. Komission pyytämien tietojen ja tutkinnan kohteena olevan rikkomisen välillä on oltava yhteys. Komission on kohtuudella oletettava, että tiedot auttavat sitä määrittämään, onko väitetty rikkominen tapahtunut. [26]

71. Tietopyynnön ”tarpeellisuuden” on esiinnyttävä pyynnön perusteluissa. Tietopyynnön tarkoituksen osalta komission on yksilöitävä selvästi, täsmällisesti ja yksiselitteisesti väitetty kilpailusääntöjen rikkominen, jota se aikoo tutkia. [27]

72. Tästä seuraa, että tietopyyntöä koskevat perustelut eivät saa olla epätäsmällisiä tai yleisluonteisia, etenkään jos tutkinta ei ole enää varhaisessa vaiheessa ja mikäli rikkomusepäilyt on esitettävä riittävän täsmällisesti. [28]

73. Komission erityinen perusteluvelvollisuus on perustavanlaatuinen vaatimus paitsi sen vuoksi, että tietopyynnön osoitetaan olevan oikeutettu, myös siksi, että asianomaisten yritysten on mahdollista saada selville yhteistyövelvollisuutensa laajuus ja samanaikaisesti säilyttää puolustautumisoikeutensa, sekä siksi, että varmistetaan, että unionin tuomioistuimet voivat harjoittaa valvontaa. [29]

74. Tästä seuraa, että komission pyytämät tiedot olisi yksilöitävä niin tarkasti kuin olosuhteet sallivat.

75. Mielestäni on tärkeää huomata, että asetuksen 2015/1589 17 artiklan 2 kohdassa säädetty vanhentumisajan katkeaminen muodostaa poikkeuksen kyseisen asetuksen 17 artiklan 1 kohdassa säädetylle kymmenen vuoden vanhentumisajalle, minkä vuoksi sitä on tulkittava suppeasti.

[24] Perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annettu neuvoston asetus (EYVL 2003, L 1, s. 1).

[25] Tuomio 10.3.2016, HeidelbergCement v. komissio (C-247/14 P, EU:C:2016:149, 23 kohta) ja tuomio 28.1.2021, Qualcomm ja Qualcomm Europe v. komissio (C-466/19 P, EU:C:2021:76, 68 kohta). Tässä jaksossa hyödynnetään muun muassa oikeuskirjallisuudessa käsiteltyjä tapauksia. Ks. Geulette, A. ja Scholz, M., *Article 18 Requests for Information*, teoksessa Prete, L., Laitenberger, J., Gauer, C. ja Dekeyser, K. (toim.), *Regulation 1/2003 and EU Antitrust Enforcement*, Wolters Kluwer, 2022, s. 433 ja sitä seuraavat sivut, joissa viitataan laajemmin oikeuskäytäntöön.

[26] Ks. tuomio 28.1.2021, Qualcomm ja Qualcomm Europe v. komissio (C-466/19 P, EU:C:2021:76, 70 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

[27] Tuomio 10.3.2016, HeidelbergCement v. komissio (C-247/14 P, EU:C:2016:149, 20, 24 ja 25 kohta).

[28] Tuomio 10.3.2016, HeidelbergCement v. komissio (C-247/14 P, EU:C:2016:149, 39 kohta).

[29] Tuomio 10.3.2016, HeidelbergCement v. komissio (C-247/14 P, EU:C:2016:149, 19 kohta).

76. Seuraavaksi, kuten edellä on todettu, 17 artiklan 2 kohdassa edellytetään, että komission laatiman kirjallisen tietopyynnön on koskettava ”sääntöjenvastaista tukea” jotta se katkaisee vanhentumisajan kyseisen asetuksen mukaisesti, ja asetuksen N:o 1/2003 18 artiklassa, jota voidaan soveltaa analogisesti, edellytetään, että tietopyyntöjen on oltava ”tarvittavia”.

77. Kuten edellä olevassa oikeuskäytännön yleiskatsauksessa on todettu, tietopyyntö on asetuksen N:o 17[30] 11 artiklan 1 kohdassa, joka on asetuksen N:o 1/2003 18 artiklaa edeltänyt säännös, tarkoitetulla tavalla tarpeellinen, ”jos sen voidaan perustellusti katsoa liittyvän oletettuun rikkomiseen”.[31]

78. Mielestäni on selvää, että samaa lähestymistapaa on sovellettava myös tietopyyntöihin valtiontukimenettelyn yhteydessä. Näin ollen tietopyyntöä ”tarvitaan”, jos sen voidaan perustellusti katsoa liittyvän oletettuun sääntöjenvastaiseen valtiontukeen.

79. Tästä seuraa, että jotta tietopyyntö katkaisisi pätevästi asetuksen 2015/1589 17 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun kymmenen vuoden vanhentumisajan, tietopyynnön on oltava tarpeellinen alustavan tutkinnan tai menettelyn toimittamiseksi ja viime kädessä sen on oltava tarpeen sääntöjenvastaisen valtiontuen takaisinperintäpäätöksen tekemiseksi. Näin ollen komissio ei voi esimerkiksi tehdä tietopyyntöä, jonka ainoana tarkoituksena on pidentää keinotekoisesti vanhentumisaikaa, jotta se säilyttäisi sääntöjenvastaisen valtiontuen takaisinperintäoikeuden.[32] Ainoastaan tätä tarkoitusta varten tehdyt tietopyynnöt eivät voi olla ”tarpeellisia” ”rikkomista koskevan menettelyn” kannalta.

80. Jos komissio voisi lisäksi katkaista vanhentumisajan lähettämällä ”kaikenkattavia” tietopyyntöjä, jotka eivät ole tarpeen menettelyn kannalta, se voisi systemaattisesti pidentää vanhentumisaikaa asetuksen 2015/1589 17 artiklan 1 kohdassa säädettyä, jo nyt varsin merkittävää kymmenen vuoden enimmäisaikaa pidemmäksi, jolloin se menettäisi merkityksensä.

81. On huomautettava, että edellä mainittua lähestymistapaani on jo noudatettu unionin tuomioistuinten oikeuskäytännössä, jossa on tutkittu, voidaanko komission asetuksen N:o 17 nojalla tekemillä tietopyynnöillä keskeyttää asetuksessa (ETY) N:o 2988/74 säädetty vanhentumisaika.[33]

82. Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin tutki kaikkien neljän tietopyynnön, komission esittämien kysymysten ja Ryanairin antamien vastausten sanamuodon. Unionin yleinen tuomioistuin tarkasteli tämän jälkeen kriteerejä, joiden perusteella voidaan määrittää, onko yksittäiset sopimukset, joita ”koskien” laillisuutta voitiin arvioida, mainittu riittävän tarkasti. Katson, että käsiteltävässä asiassa tietopyynnöt täyttävät vanhentumisajan katkaisemisedellytykset. Ne eivät olleet epämääräisiä, ja niiden tarkoituksena oli saada tarvittavat tiedot epäillystä tuesta.

[30] 6.2.1962 annettu neuvoston asetus – perustamissopimuksen [81] ja [82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus) (EYVL 1962, 13, s. 204), joka oli asetuksen N:o 1/2003 edeltäjä.

[31] Tuomio 12.12.1991, SEP v. komissio (T-39/90, EU:T:1991:71, 29 kohta) (valitus hylätty yhteisöjen tuomioistuimessa).

[32] Ks. vastaavasti tuomio 15.2.2001, Itävalta v. komissio (C-99/98 P, EU:C:2001:94, 45–67 kohta).

[33] Vanhentumisajoista liikennettä ja kilpailua koskeviin Euroopan talousyhteisön sääntöihin liittyvissä menettelyissä ja niiden nojalla määrättyjen seuraamusten täytäntöönpanossa 26.11.1974 annettu neuvoston asetus (EYVL 1974, L 319, s. 1). Ks. tuomio 19.3.2003, CMA CGM ym. v. komissio (T-213/00, EU:T:2003:76, 484–511) (valitus hylätty unionin tuomioistuimessa).

83. Tähän liittyy suoraan kysymys siitä, millä edellytyksillä sopimusten voidaan katsoa liittyvän erottamattomasti toisiinsa. Tällä on merkitystä sen selvittämiseksi, onko sitä, että on nimenomaisesti mainittu kaksi sopimusta, kun taas kahta muuta ei ole mainittu, pidettävä riittämättömän täsmällisyyden puutteena, ja liittyykö se näin ollen sopimuksiin, joita ei ole mainittu.

84. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan sopimusten välillä on erottamaton yhteys, joka johtuu sopimuspuolten välisen taloudellisen yhteyden asteesta, sopimusten samasta tekoajankohdasta, sekä siitä, että sopimukset liittyvät toisiinsa aiheensa ja ehtojensa osalta (valituksenalainen tuomio, 77 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

85. Ottaen huomioon tämä läheinen yhteys sopimusten erottaminen toisistaan vanhentumisajan katkeamisen osalta olisi mielestäni mielivaltaista. Nämä neljä sopimusta muodostavat taloudellisen kokonaisuuden, joka on vain jaettu neljään sopimukseen etenkin sen vuoksi, että yhtiö itse on jaettu tytäryhtiöihin. Tämän yhteyden katketessa asian tosiseikat jäisivät näin ollen huomiotta.

86. Vaikka unionin yleinen tuomioistuin ei tutkinut, täyttävätkö kyseiset tietopyynnöt ”tarpeellisuuden” kriteerin (jonka olen selittänyt edellä), unionin tuomioistuimen käsiteltävänä olevista asiakirjoista ilmenee, että käsiteltävässä asiassa kyseiset tietopyynnöt olivat todellakin tarpeellisia, koska niillä oli ilmeinen yhteys oletettuun sääntöjenvastaiseen valtiontukeen ja koska ne olivat tarpeen alustavassa tutkinnassa ja viime kädessä sääntöjenvastaisen valtiontuen takaisinperintäpäätöksen tekemisessä.

87. Katson, että edellä ehdottamani ratkaisu perustuu asetuksen 2015/1589 tulkintaan eikä edellytä, että komissiolle annetaan vapaat kädet, eikä siinä myöskään aseteta vaatimuksia, joita kyseisen toimielimen tutkimuksissa ei voida täyttää. Näin ollen se vahvistaa kahden kyseisessä asetuksessa vahvistetun keskenään kilpailevan periaatteen, oikeusvarmuuden suojan ja tehokkaan kilpailun palauttamisen, välisen tasapainon (johdanto-osan 25 ja 26 perustelukappale).

88. Tämän vuoksi toisen valitusperusteen ensimmäinen osa on hylättävä perusteettomana.

2. Toisen valitusperusteen toinen osa

89. Valittajat väittävät lähinnä, että unionin yleinen tuomioistuin sovelsi virheellisesti SEUT 296 artiklaa, kun se katsoi riidanalaisen päätöksen perustelujen olevan riittävät, vaikka päätöksessä ei nimenomaisesti selitetty, miksi komissio oli hylännyt valittajien hallinnollisessa menettelyssä esittämät väitteet asetuksen 2015/1589 17 artiklassa säädetyn vanhentumisajan umpeutumisesta.

90. Valituksenalaisessa tuomiossa todetaan, että on riittävää esittää tosiseikat ja oikeudelliset näkökohdat, joilla on päätöksen kannalta olennaista merkitystä.[34] Lisäksi ”koska Itävallan viranomaiset ja Ryanair olivat – – tietoisia komission niille osoittamien lisätietopyyntöjä koskevien kirjeiden sisällöstä, komission oli SEUT 296 artiklan mukaisesti tarkoitus ilmoittaa ainoastaan tosiseikat, joilla on päätöksen kannalta olennaista merkitystä”.[35]

[34] Valituksenalaisen tuomion 81 kohta (oikeuskäytäntöviittauksineen).

[35] Valituksenalaisen tuomion 83 kohta.

91. Ratkaisevaa on mielestäni se, onko oletus, jonka mukaan komission ja adressaatin välistä kirjeenvaihtoa on tarkasteltava kokonaisuutena, SEUT 296 artiklaa koskevassa oikeuskäytännössä tunnustettujen periaatteiden mukainen.

92. Kuten valituksenalaisen tuomion 80 kohdassa perustellusti huomautetaan, unionin yleinen tuomioistuin on jo selvästi todennut, että perusteluissa ”ei tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja siltä osin kuin sitä, ovatko [toimen] perustelut [SEUT 296] artiklan mukaisia, tutkitaan paitsi [toimen] sanamuodon myös asiayhteyden ja kaikkien asiaa koskevien oikeussääntöjen suhteen”.[36]

93. Koska ”asiayhteyteen” sisältyy selvästi myös koko kirjeenvaihto, valittajien väite SEUT 296 artiklaa koskevan oikeuskäytännön virheellisestä soveltamisesta ei ole käsiteltävässä asiassa perusteltu.

94. On syytä muistaa, että valtiontukien valvontamenettely aloitetaan tuen myöntämisestä vastuussa olevaa jäsenvaltiota vastaan ja että asianomaiset osapuolet (mukaan lukien tuen saaja), eivät voi vaatia, että komission olisi kuultava niitä samalla kontradiktorisella tavalla kuin sen on kuultava kyseessä olevaa jäsenvaltiota.[37]

95. Näin ollen komissiolla ei ollut velvollisuutta vastata erityisesti valittajien tältä osin esittämiin huomautuksiin.

96. Tästä seuraa, että toisen valitusperusteen toinen osa ja siten toinen valitusperuste kokonaisuudessaan on hylättävä perusteettomana.

C Kolmas valitusperuste, joka koskee selvitysaineiston huomioon ottamista vääristyneellä tavalla arvioitaessa sitä, onko komissio soveltanut markkinataloustoimijatestiä lainmukaisesti

97. Valittajat väittävät lähinnä, että unionin yleinen tuomioistuin on ottanut vääristyneellä tavalla huomioon sille esitetyn selvän näytön, kun se arvioi, sovelsiko komissio lainmukaisesti niin sanottua markkinataloustoimijatestiä määritellessään sitä, saivatko valittajat SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea. Ne väittävät erityisesti, että unionin yleinen tuomioistuin on ottanut vääristyneellä tavalla huomioon näytön, joka koskee: i) turvapalvelumaksua, josta määrätään lentoasemapalveluista lentoaseman ja Ryanairin tekemässä sopimuksessa, ii) niiden lisätoimintakustannusten arviointia, jotka ovat lentoaseman odotettavissa (turvamarginaali) ja iii) täyttöastetta, johon komission tukeutuu *etukäteistä* kannattavuusarviointia suorittaessaan.

98. On arvioitava, onko unionin yleinen tuomioistuin ottanut valittajien esittämät seikat huomioon vääristyneellä tavalla unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä[38] tarkoitetulla tavalla, ja mikäli näin on, voiko tämä vääristyneellä tavalla huomioon ottaminen johtaa unionin yleisen tuomioistuimen virheelliseen päätelmään, jonka mukaan komissio on perustanut toteamuksensa edun olemassaolosta riittäviin ja uskottaviin tietoihin.

[36] Tuomio 2.4.1998, komissio v. Sytraval ja Brink’s France (C-367/95 P, EU:C:1998:154, 63 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

[37] Tuomio 11.3.2020, komissio v. Gmina Miasto Gdynia ja Port Lotniczy Gdynia Kosakowo (C-56/18 P, EU:C:2020:192, 73–75 kohta).

[38] Tuomio 28.1.2021, Qualcomm ja Qualcomm Europe v. komissio (C-466/19 P, EU:C:2021:76, 43 ja 44 kohta).

99. Ei kuitenkaan riitä, että valittajat ovat ”täsmentäneet kaikki asiakirja-aineiston kannalta merkitykselliset kohdat, joiden perusteella unionin tuomioistuin voi katsoa, että tosiseikat on otettu huomioon vääristyneellä tavalla”, koska vääristyneellä tavalla huomioon ottamisen on ilmettävä asiakirja-aineistosta selvästi ilman, että on tarpeen ryhtyä uudelleen arvioimaan tosiseikastoa ja todisteita. [39]

1. Turvapalvelumaksu

100. Valittajat viittaavat ensimmäisessä oikeusasteessa esittämiinsä väitteisiin (joiden mukaan turvapalvelumaksu laskutettiin Ryanairilta ja se maksoi sen) ja väittävät, että asiakirja-aineistoon sisältyvä näyttö osoittaa, että Ryanair oli sekä sopimusperusteisesti velvollinen maksamaan turvapalvelumaksun että on tosiasiallisesti maksanut sen kyseisen velvoitteen mukaisesti. He väittävät, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole ottanut asianmukaisesti huomioon sille esitettyä näyttöä.

101. Unionin yleinen tuomioistuin ei ensinnäkään todennut valituksen kyseisissä kohdissa (331 ja 332 kohta), että lentoasema ei ollut siirtänyt kyseistä maksua Ryanairille. Sen sijaan se on ainoastaan todennut, että kyseinen maksu on palautettu Ryanairille.

102. Vaikka osoittautuisi, että Ryanairin esittämästä näytöstä käy selvästi ilmi, että se maksoi tämän turvapalvelumaksun lentoasemalle (mikä ei pidä paikkaansa) – mitä unionin yleinen tuomioistuin ei missään tapauksessa kyseenalaistanut näissä kohdissa – tämä ei kuitenkaan välttämättä osoita, että unionin yleinen tuomioistuin olisi ottanut todistusaineiston huomioon vääristyneellä tavalla, kuten valittajat tässä suhteessa väittävät, ja että se olisi virheellisesti päätellyt, että komissio saattoi ilmeistä arviointivirhettä tekemättä katsoa, että kyseinen maksu oli lentoasemalle lisäkustannus vuoden 2006 sopimusten kannattavuusanalyysiä varten.

103. Unionin yleinen tuomioistuin nimittäin perusti päätelmänsä komission selitykseen, jonka mukaan Itävallan viranomaiset vahvistivat kahteen otteeseen, että turvapalvelumaksu palautettiin lopulta Ryanairille.

104. Unionin yleinen tuomioistuin tyytyy tältä osin toteamaan valituksenalaisen tuomion 332 kohdassa, että komissio on pyytänyt asianomaiselta jäsenvaltiolta huolellisesti merkityksellisiä tietoja, joiden perusteella unionin yleinen tuomioistuin on voinut määrittää, onko turvapalvelumaksu tosiasiallisesti palautettu Ryanairille.

105. Katson, että unionin yleinen tuomioistuin saattoi perustellusti todeta, että komissio oli täyttänyt huolellista ja puolueetonta tutkintaa koskevan velvollisuutensa ja että sen oli tukeuduttava Itävallan toimittamiin tietoihin ja katsottava, että turvapalvelumaksu oli lisäkustannus lentoasemalle vuoden 2006 sopimusten kannattavuusanalyysiä varten.

106. Vaikka lisäksi väitettäisiin, että koska komissio ei ole esittänyt konkreettista näyttöä, unionin yleinen tuomioistuin ei voi antaa tällaista painoarvoa komission väitteille (mikä ei pidä paikkaansa), tämä ei missään tapauksessa merkitse sitä, että todistusaineisto olisi otettu huomioon vääristyneellä tavalla unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla. [40]

[39] Tuomio 8.3.2016, Kreikka v. komissio (C-431/14 P, EU:C:2016:145, 32 kohta) ja tuomio 2.3.2021, komissio v. Italia ym. (C-425/19 P, EU:C:2021:154, 52 kohta).

[40] Tämä mainitaan käsiteltävän ratkaisuehdotuksen 99 kohdassa.

107. Riittää, kun todetaan, ettei valittajien ollut mahdotonta osoittaa, ettei turvapalvelumaksua ollut palautettu Ryanairille, koska ei voida sulkea pois sitä, että Ryanairin kirjanpitoanalyysi olisi voinut osoittaa tämän.

2. Turvamarginaali

108. Itävallan viranomaisten niihin arvoihin lisäämän turvamarginaalin osalta, joita käytettiin vuoden 2002 sopimusten kannattavuusanalyysin kannalta merkityksellisten lisätoimintakustannusten laskentaperusteena, valittajat väittävät, että heidän taloudellisen neuvonantajansa Oxeran vuonna 2018 laatimasta raportista käy ilmi, että komission arviot lisäkustannuksista olivat selittämättömän korkeat ja että unionin yleinen tuomioistuin otti todistusaineiston huomioon vääristyneellä tavalla jättämällä tämän raportin huomiotta tai ottamatta sitä asianmukaisesti huomioon (valituksenalaisen tuomion 301 ja 302 kohta).

109. On totta, että valittajien riitauttamassa 301 ja 302 kohdassa ei mainita Oxeran vuoden 2018 raporttia.

110. Tästä ei kuitenkaan seuraa ipso facto, että unionin yleinen tuomioistuin olisi ottanut tämän asiakirjan huomioon vääristyneellä tavalla. Katson pikemminkin, että valittajat pyrkivät väitteillään itse asiassa riitauttamaan painoarvon, jonka kyseinen tuomioistuin on antanut komission väitteille heidän omien väitteidensä sijasta. Tämä merkitsisi sitä, että valittajat vaativat tosiseikkojen ja todisteiden uutta arviointia, jota ei voida tehdä muutoksenhaun yhteydessä.

111. Lisäksi valittajien esitys perustuu valituksenalaisen tuomion osittaiseen tulkintaan. Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi valittajien ensimmäisessä oikeusasteessa esittämästä laajemmasta väitteestä, joka koskee vuoden 2002 sopimuksiin liittyvien lisäkustannusten yliarviointia (turvamarginaali on osa näitä lisäkustannuksia), esitetään valituksenalaisen tuomion 288 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa. Unionin yleinen tuomioistuin viittaa erityisesti 289 ja 296 kohdassa Oxeran vuoden 2018 raporttiin. Näin ollen valittajien väite, jonka mukaan valituksenalaisessa tuomiossa ei viitattu kyseiseen raporttiin, on yksinkertaisesti virheellinen, ja heidän väitteensä siitä, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole ottanut kyseistä raporttia huomioon, on perusteeton.

112. Riittänee huomauttaa, että unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komission selitykset riittivät lisätoimintakustannusten (turvamarginaali mukaan lukien) yliarviointia koskevan väitteen hylkäämiseen ilman, että sen tarvitsisi mainita nimenomaisesti vuoden 2018 Oxera-raporttia kunkin valittajien tässä yhteydessä esittämän väitteen osalta. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin ei ole ottanut todistusaineistoa huomioon vääristyneellä tavalla.

3. Täyttöaste

113. Täyttöasteella oli merkitystä vuoden 2002 sopimuksia koskevan etukäteisen kannattavuusanalyysin kannalta. Riidanalaisessa päätöksessä käytettiin 70 prosentin täyttöastetta, jota valittajat pitävät liian alhaisena. He väittävät seuraavaa: i) vuoden 2002 lentoasemapalvelusopimuksessa tavoitteena olevaksi täyttöasteeksi vahvistettiin 76 prosenttia, ii) komissio käytti korkeampaa 85 prosentin täyttöastetta vuoden 2006 sopimuksia koskevassa analyysissään, iii) riidanalaisessa päätöksessä osoitettiin, että lentoasemalla oli siviili-ilmailutoimintaa pian sen perustamisen jälkeen vuonna 1915 ja että sillä oli näin ollen ”useiden vuosikymmenten kokemus siviili-ilmailun alalta”, ja iv) Oxeran vuoden 2018 raportissa

osoitettiin, että tavoitteena ollut 76 prosentin täyttöaste oli lähellä Ryanairin koko verkostossaan saavuttamaa noin 80 prosentin täyttöastetta, joskin se oli hieman alhaisempi. Valittajat väittävät, että unionin yleinen tuomioistuin ei ottanut todistusaineistoa huomioon tai ei ottanut sitä asianmukaisesti huomioon ja että se hyväksyi komission kirjelmät sellaisenaan.

114. Mielestäni valittajien väitteet on hylättävä syistä, jotka vastaavat edellä mainitsemiani turvamarginaalia koskevia syitä.

115. Unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että vuoden 2002 lentoasemapalvelusopimuksen tavoitteena oli 76 prosentin täyttöasete – aivan kuten valittajat väittävät tässä valitusperusteessa – ja että komissio käytti riidanalaisessa päätöksessä 70 prosentin täyttöastetta tekemättä ilmeistä arviointivirhettä, ottaen huomioon, että lentoasemalla ei kyseisessä vaiheessa ollut kokemusta halpalentoyhtiöistä ja että nämä lentoyhtiöt eivät olleet tuolloin yhtä vakiintuneita kuin nyt.

116. Se, että lentoasema oli ollut toiminnassa vuodesta 1915 lähtien ja että sillä oli näin ollen ”kokemusta siviili-ilmailun alalta”, ei voi kyseenalaistaa sitä, ettei sillä ollut kokemusta Ryanairista tai muista halpalentoyhtiöistä vuoden 2002 sopimusten tekohetkellä. Valittajat eivät itse asiassa kiistä tätä.

117. Näin ollen valittajien väite, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin on jättänyt huomiotta sille esitetyn todistusaineiston tai ei ole asianmukaisesti ottanut sitä huomioon, on hylättävä perusteettomana. Valittajat voivat olla eri mieltä unionin yleisen tuomioistuimen todistusaineiden arvioinnista, mutta se ei tarkoita, että kyseinen tuomioistuin olisi ottanut todistusaineiston huomioon vääristyneellä tavalla.

4. Kolmatta valitusperustetta koskeva päätelmä

118. Valittajat eivät ole osoittaneet, että unionin yleinen tuomioistuin olisi ottanut todistusaineiston huomioon vääristyneellä tavalla, saati että tällaiset vääristymät olivat ilmeisiä. Kolmas valitusperuste on siis hylättävä perusteettomana.

D Neljäs valitusperuste, joka koskee takaisin perittävän tuen määrää koskevia oikeudellisia virheitä

119. Valittajat väittävät lähinnä, että unionin yleinen tuomioistuin totesi virheellisesti, että sekä tuen olemassaoloa että sen määrää on arvioitava yksinomaan etukäteen esitettyjen todisteiden perusteella. Unionin yleinen tuomioistuin ei myöskään ottanut kantaa niiden väitteisiin, joiden mukaan etukäteisiä tietoja olisi oikaistava ”myöntäjän välittömässä määräysvallassa olevien tekijöiden” osalta, vaan viittasi sen sijaan ainoastaan ”täysin sattumanvaraiseen” kehitykseen. Valittajat väittävät, että unionin yleinen tuomioistuin on tulkinnut oikeuskäytäntöä virheellisesti (mikä ei estä komissiota tekemästä tällaisia korjauksia). He väittävät, että unionin yleisen tuomioistuimen virhe johtuu sekaannuksesta tuen ”myöntämisen” ja ”maksamisen” välillä.

120. Vaikuttaa siltä, että valittajat kyseenalaistavat tosiasiallisesti markkinataloustoimijatestin perustan eli kysymyksen siitä, miten asiantunteva yksityinen markkinataloussijoittaja olisi toiminut sopimusten tekoajankohtana.

121. Valittajien väite vaikuttaa tehottomalta. Unionin tuomioistuin on nimittäin selvästi katsonut, että markkinataloustoimijatestin soveltamisen kannalta ”merkityksellisiä ovat ainoastaan kyseessä olevan toimenpiteen toteuttamispäätöksen tekemishetkellä käytettävissä olleet seikat ja vallinneet kehitysnäkymät”. [41]

122. Näin ollen kyseisen ”toimenpiteen toteuttamisajankohdan jälkeisiä seikkoja ei voida ottaa huomioon sovellettaessa [markkinataloustoimijatestiä]”. [42]

123. Unionin tuomioistuin on lisäksi jo todennut, että edellä mainitun oikeuskäytännön perusteella valittajan väite, jolla se kiistää unionin yleisen tuomioistuimen arvioinnin takaisin perittävästä tuesta, on *tehoton* siltä osin kuin se perustuu kyseessä olevien toimenpiteiden toteuttamisen jälkeisten tapahtumien huomioon ottamiselle. [43]

124. Tässä yhteydessä katson myös, että toisin kuin valittajat väittävät, tuomion Larko v. komissio edellä mainitun kohdan sanamuodosta ilmenee selvästi, että se koskee *sekä* tuen olemassaoloa *että* takaisin perittävän tuen määrää.

125. Kuten komissio on todennut, valittajien väitteet merkitsevät edellä mainittujen kahdenlaisten tilanteiden sekoittumista ja aiheuttavat tietynasteista sekaannusta heidän valituksessaan. Unionin yleinen tuomioistuin on joka tapauksessa käsitellyt valituksenalaisessa tuomiossa asianmukaisesti niitä kahta tilannetta, joihin valittajat viittaavat (”Ryanairille tai LV:lle ja AMS:lle merkityksellisenä ajanjaksona tosiasiallisesti maksetut markkinointimaksut” ja ”muihin jälkikäteisiin tuloja ja kustannuksia koskeviin tietoihin perustuvat oikaisut, jotka ovat osoittaneet kustannusten olevan selvästi yliarvioituja”).

126. Unionin yleinen tuomioistuin on ensinnäkin noudattanut markkinataloustoimijatestin periaatteita ja on muun muassa valituksenalaisen tuomion 419 kohdassa todennut, että sekä tuen olemassaoloa että sen määrää on arvioitava tuen myöntämishetkellä vallinneen tilanteen perusteella. Tähän periaatteeseen viitaten unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi valittajien väitteen, jonka mukaan komission olisi pitänyt ”korjata” lentoaseman toimintakustannukset jälkikäteisillä todisteilla tuen määrää laskiessaan, kuten valituksenalaisen tuomion 427–429 kohdassa on selitetty.

127. Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin on soveltanut oikein tuomiota Larko v. komissio.

128. Valittajien viittaus ”virheisiin” on harhaanjohtava, koska ne viittaavat tietoihin, jotka eivät olleet käytettävissä tuen myöntämisajankohtana (ne pyrkivät korjaamaan vuoden 2002 toimintakustannuksia vuoden 2005 kustannuslaskentajärjestelmän tietojen perusteella, vaikka kyseinen järjestelmä ei ollut sitä ennen edes lentoaseman käytettävissä). Ennakoivasti katsottuna on täysin virheellistä puhua ”virheistä” viitattaessa jälkikäteisiin tietoihin. Tästä seuraa myös, että valittajien väite, jonka mukaan olisi tehtävä tällainen ”korjaus”, jos tuen myöntäjän tiedoissa on ”virhe”, on merkityksetön ja joka tapauksessa tehoton.

129. Olen komission kanssa samaa mieltä siitä, että jos valittajien väitteet hyväksyttäisiin, tuen määrää voitaisiin ”korjata” *jälkikäteen* saatavien tietojen perusteella myös tuensaajan vahingoksi. Unionin yleinen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 421 kohdassa esittänyt tässä

[41] Tuomio 26.3.2020, Larko v. komissio (C-244/18 P, EU:C:2020:238, 31 kohta. Ks. myös 28–30 kohta) (jäljempänä tuomio Larko v. komissio).

[42] Tuomio Larko v. komissio, 32 kohta.

[43] Tuomio Larko v. komissio, 113 kohta.

tarkoituksessa vain tiettyjä esimerkkejä sattumanvaraisista tapahtumista, jotka saattavat johtaa tukimäärän muuttumiseen, mutta se ei ole esittänyt vaatimusta, jonka mukaan tällaiset tapahtumat eivät saa olla tuen myöntäjän hallinnassa.

130. Toiseksi, toisin kuin valittajat väittivät, unionin yleinen tuomioistuin käsitteli asianmukaisesti tilannetta, jossa Itävalta saattoi muuttaa takaisinperittävää tukea sellaisten tuensaajalle suoritettujen maksujen osalta, joita ei ollut tosiasiallisesti suoritettu. Kuten unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 422 kohdassa, Itävalta oli väittänyt komission tutkintamenettelyn aikana, että tietty tukisopimus ei ollut tosiasiallisesti tullut voimaan, koska se oli korvattu toisella sopimuksella. Itävalta ei kuitenkaan esittänyt mitään näyttöä tämän väitteen tueksi. Tämän vuoksi komissio sisällytti kiistanalaisen sopimuksen tukimäärän laskentaan mutta antoi Itävallalle mahdollisuuden mukauttaa takaisinperittävän tuen määrää myöhemmin Itävallan toimittamien todisteiden perusteella. Tämä on selitetty valituksenalaisen tuomion 422 ja 426 kohdassa. On tärkeää huomata, että tällaisen mukautuksen on perustuttava näyttöön, joka oli olemassa kyseisten sopimusten tekoajankohtana.

131. Tärkeää on, että unionin tuomioistuin on todennut, että ”yhdessäkään [unionin] oikeuden määräyksessä tai säännöksessä ei edellytetä, että kun komissio määrää yhteismarkkinoille soveltumattomaksi todetun tuen palautettavaksi, sen on vahvistettava palautettavan tuen täsmällinen määrä. On riittävää, että komission päätös sisältää sellaiset tiedot, joiden nojalla sen adressaatti voi itse suuremmitta vaikeuksitta määrittää tuon summan.” [44]

132. Unionin yleinen tuomioistuin muistutti tästä periaatteesta valituksenalaisen tuomion 415 kohdassa ja sovelsi sitä käsiteltävän asian 422–426 kohdassa.

133. Valittajat väittävät, että sekä tuomiossa Larko että tuomiossa Freistaat Thüringen, [45] johon unionin yleinen tuomioistuin (ja komissio riidanalaisessa päätöksessä) vetosi, koskivat takauksia, eikä näihin tuomioihin sisältynyt periaatetta, jonka mukaan tuen olemassaolon lisäksi myös tuen määrää on arvioitava sen myöntämishetkellä vallinneen tilanteen perusteella. Tämä on komission kannalta väitetysti kätevää, koska takaukset ovat todennäköisesti ainoa tukitoimenpidetyyppi, jossa avustuksen ja maksun välinen ero ei ole yhtä selvä. Tämä johtuu siitä, että takaajalta ei vaadita aktiivista varojen tai palvelujen tarjoamista takauksen myöntämisen jälkeen eikä takauksen voimassaoloaikana.

134. Ensinnäkin valittajien väitteet ovat virheellisiä. Tuomion Larko v. komissio 113 kohdasta ilmenee, että se koskee sekä tuen olemassaoloa että takaisin perittävän tuen määrää.

135. Toiseksi en katso, että pelkästään tämän ratkaisuehdotuksen 133 kohdassa mainittu seikka riittäisi sulkemaan pois kyseisen oikeuskäytännön soveltamisen käsiteltävässä asiassa. [46]

136. Käsiteltävässä asiassa tuet eivät nimittäin olleet pelkkiä ”puhtaita” rahasummien siirtoja ilman vastiketta, jonka määrä olisi voitu määrittää suoraan. Sen sijaan kyse oli erilaisista monimutkaisista sopimusjärjestelyistä, joissa lentoasema (ja siten myös viranomaiset) suostuivat

[44] Ks. tuomio 20.3.2014, Rousse Industry v. komissio (C-271/13 P, ei julkaistu, EU:C:2014:175, 77 kohta). Ks. myös tuomio 18.10.2007, komissio v. Ranska (C-441/06, EU:C:2007:616, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

[45] Valituksenalaisen tuomion 419 kohta, jossa viitataan 19.10.2005 annettuun tuomioon Freistaat Thüringen v. komissio (T-318/00, EU:T:2005:363, 125 kohta) ja tuomioon Larko v. komissio, 113 kohta.

[46] Ks. tuomiossa Larko v. komissio mainittu oikeuskäytäntö, 28–32 kohta.

lopulta vastaamaan kustannuksista – joita markkinataloustoimija ei olisi suostunut maksamaan – siltä osin kuin ne ”maksoivat liikaa” saaduista palveluista tai luopuivat tietyistä maksuista (tai palkkioista).

137. Näin ollen katson, että komissiolla oli oikeus katsoa, että nämä määrät oli laskettava, kuten se totesi riidanalaisen päätöksen 563 perustelukappaleessa, ”kyseisen liiketoimen tekohetkellä ennakoidun lisätuoton (tulot miinus kustannukset) negatiivisen osan perusteella”.

138. Käsiteltävässä asiassa valtion varojen sitominen konkretisoitui juuri tällöin, ja sitä on näin ollen käytettävä valittajien saaman edun ja viime kädessä takaisin perittävän tuen määrän määrittämiseen.

139. Edellä esitetyistä näkökohdista seuraa, että neljäs valitusperuste on hylättävä tehottomana.

140. Lopuksi totean, että vaikka unionin tuomioistuin päättäisi olla noudattamatta ratkaisuehdotuksessani esitettyä analyysia, jonka mukaan tämä valitusperuste on tehoton, katson, että tämä peruste olisi joka tapauksessa hylättävä perusteettomana.

141. Vaikka valituksenalaisen tuomion riidanalaisissa kohdissa käytetyn sanaston voitaisiin katsoa toisinaan vaihtelevan, kyseisen tuomion kokonaistulkinnasta ilmenee mielestäni, ettei unionin yleinen tuomioistuin ole kyseenalaistanut sitä, että sääntöjenvastaisesti maksettujen tukien takaisinperintävelvollisuudella pyritään saattamaan tilanne vastaamaan valtiontuen maksamista edeltänyttä tilannetta sääntöjenvastaisen tuen antamasta kilpailuedusta aiheutuvan kilpailun vääristymisen poistamiseksi. [47]

142. Lisäksi ero, jonka valittajat pyrkivät tekemään tuen myöntämisen ja sen maksamisen välille, vaikuttaa vähintäänkin hataralta, kun kyse ei ole tukijärjestelmästä vaan yksittäisestä tuesta.

143. Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että neljäs valitusperuste on hylättävä tehottomana ja joka tapauksessa perusteettomana.

144. Koska kaikki valitusperusteet ovat perusteettomia, valitus on hylättävä kokonaisuudessaan.

IV Ratkaisuehdotus

145. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin hylkää valituksen ja velvoittaa valittajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

[47] Ks. mm. tuomio 15.9.2022, Fossil (Gibraltar) (C-705/20, EU:C:2022:680, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar (C-349/17, EU:C:2019:172, 131 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).